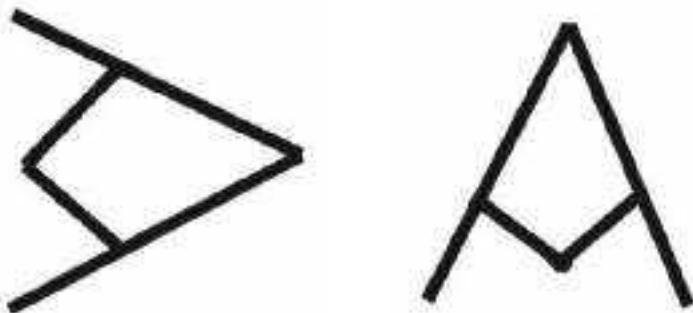

rendkívüli szabálytörés. De ez csak látszólagos, hiszen a vízszintesen fekvő jel a Hal jele, míg a függőleges jel ugyancsak a hal jelentést adja vissza. De amíg a vízszintes halhoz társul a hal élő jellege, addig a függőleges állású halhoz a halott hal. Horoggal „emelve” a Hal-áll. Ez a halál.

4. kép: A Hal és a halál. Két jel, Kizlaszov 17 és 34. M.Gy.Hétfolyó, 101 kép.

A hal és a halál ilyen párosítása egyedülállóan meghatározza a magyarságot, túl a jelenen. A magyarság a hallal hallatlan módon kifejezi az élet körforgását. Az úszó hal az élet, vízszintes, a halott hal a függőleges. De elég az ábrát 90 fokkal elfordítani, s máris a hal feltámad. Ezért a magyar gondolkodásban a hal természetes feltámadási szimbólum. Hogy a középkorban a hal keresztény feltámadási szimbólum lett elég a hal ábrázolást az emberre tükrözni: míg az élő hal vízszintes, a függőleges hal a holt. Ezt az emberre alkalmazva rögtön láthatjuk hogy itt minden fordított: az élő ember a függőleges, s a halott meg a vízszintes. Aki olvasta a középkor szimbolikáját, óhatatlanul eszébe jut hogy a hal Jézus jelképe: Ichthos. Rég kiderítették, hogy a név Jézus természete rövidítése: Iesus Christos Theu Szotér. vö: Jung a Hal értelmezése (Jung, C.G.. *Aion*, Akadémiai, 1993, 69) Magyarok gondolkodása megelőzte a keresztény teológusokét. A kereszténység lényege, a feltámadás őseredetileg benne van a magyar gondolkodásban. Nem volt szükség arra hogy a magyarokat végül is megkereszteljék, inkább arra, hogy a hagyományos kereszténység elfogadja a magyarok keresztény lényegét.

A keresztény gondolkodásban a zodiákusban is vannak halak. Mégpedig ma a 12-ik jegy. (Febr. 19-márc.20) Általában a jel két hal, ahol mindkettő vízszintes, vagyis élő hal. Ettől eltérő ábrázolásról egyetlen esetet ismerünk a Nápolyi múzeumban levő Farnese –atlasz éggömbjét. Ezen az első

hal függőleges, fejjel az északi sark felé van ábrázolva, míg a másik vízszintesen, Nyugat felé mutat, az égi egyenlítőtől délre. Más ábrázolásokban a halak maximum ellentétes irányban úsznak. Egymásra merőlegesen – nem. Ezt csak úgy képzelik el a keresztény kutatók, hogy ebből egy mozgó kereszt lesz. (Jung, C.G: *Aion*, 1993,81-82) Hogy ez az egymásra merőlegesség valami mást és mélyebb összefüggést takar, erre rájönni nem tudtak. Még Jung sem, mivel a magyar nyelvet, ahol meg van a kulcsfogalom, nem ismeri. Vajon a rajzoló tudatában volt annak, hogy mit is rajzol?

5. kép. A Csillagkép halak, vízszintesen de ellentétes irányban, Jung, fedőlap

Ez a szimbólum furcsa módján jelezi, hogy ki alkotta meg ezt a jel-párost: a magyar, avagy a türk? Nem úgy van ugyanis, hogy a magyar rovásírás vette át a türk írás jeleit, hanem fordítva. A türk rovásírás, amikor a rovásból kialakult, immár nem tudta követni a magyar írás kettősségét, mert a török nyelvekben nincs a hal és a Hal-ál homofóniája. Ezért aztán a török rovásábécé rendjében a fekvő hal=úszó hal jele hangértéke az m, míg a függőleges hal jele, amelyik a Jenyiszeji türk írásban a **b²** hangérték, ám erre már párhuzamosan egy másik jelet is alkalmaznak a magyar rovásjelek közül: a két egymást metsző félkört, a H tipikus jelét!(Ez a magyar hal emléke, amely törökül balik!) (Thomsen, 1896, táblázat 9.old; részletezve : függő-leges hal milyen szavakban milyen hang megfelelőikkel fordul elő a feliratokon,uo. 24-25.old; az úszó hal, uo. 29-30)

S ha már itt tartunk a hun harcosok esetében a szitakötő helyett egy másik rovar emelkedett jelképpé: a cikáda. Ez a vízben élő és szaporodó kérszféle a hun harcosok közt épp úgy megkülönböztető jelképpé vált, mint

a táltosok közt a szitakötő -farok. Mivel a kérészek élete feltűnő része lényegében egy nap, amikor a bábból repülő lény lesz, párosodik, s majd estére meghal, a hunok e lényt tették a hun vitézek rangjelzőjévé. Aki ki tudott lépni a tömegeből, s hősként harcolta le e napot, nagy csatájuk napját, azt a vitézt egy hajába tűzött cikáda jellel jutalmazták a sírban. Akinek ez a csoda életében kétszer vagy háromszor is sikerült, az a hajában két vagy három cikádát is viselt. Ez a jelképet a régészek rég ismerik, ám csak kevesen vallják meg, hogy a jelkép eredete ismeretlen. (László Gyula: Isten Ostora, Népszava. 1973. ápr.28) Nyilván az azoknak, akik nem ismerik a kiinduló pontot: ezt a kis tavacskák és vízerek paradicsomát ahol a hun birodalmak későbbi vitézei felnőttek, Tuva területén, s megismerték a bábból kibontakozó egynapos élet csodáját. Mikor a hunok a Tisza mellé értek s újra látták e kérészek átalakulását, a „Tiszavirág jelenséget”, rögtön otthon érezték maguk. A Tiszavirág jelenség határozta meg a Hunok Magyarországra települése központi helyét. Itt volt Attila fővárosa. A vitéz hajában a cikáda jelezte: hány hősi feltámadást élt meg. Hány szárnyaló élete volt. Mert csak ez számított. A többi csak vegetálás, Csak Bábként élet. Fizikai rágcshálás. Nem szárnyalás, nem extázis. Nekik nem volt szükségük tablettákra, hogy eljussanak a kiteljesedéshez. Csak egy kardra és harcra. Ezt fejezte ki ez a gyönyörű hajba tűzött ékszerkérész.

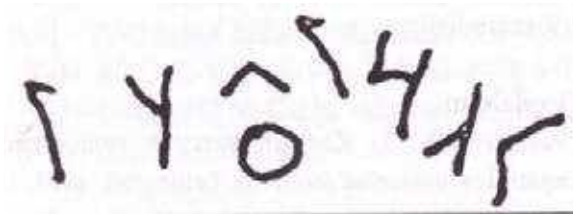

6. Kép. Hun cikádák, Györkönyből. (Bóna, 1993,XXV.tábla)

A táltosok tehát szitakötő farokkal jelezték az alvilágba lemerülés képességét, míg a hős katonák cikádákkal a mennybe emelkedés lehetőségét. Mindkettőre a helyi élet sajátosságai adtak indítást.

HUN ROVÁSÍRÁS JELEK:

Ucsiraltu szerint 21 hun írásjelformát azonosítottak eddig Mongóliában és Kínában. De a jelértékről semmi. (Obrusánszky, 2013, 305.)

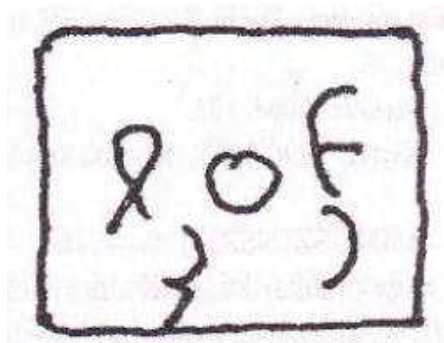

7.kép. Noin Ula, isz. 13, RM II,1079.kép

Noin Ula, Mongólia i.sz. 13.

Harmatta 1997, megfejtése. UČ¹ RI/A¹T^oηI=(H)učuri/a tanji=Wuchu liu Shanjü kínaiul WuChu liu fővezér (san jü) (RM II, 275.)

Saját ábécé: DOLJ S Ly AJ =eDOLJ eSeLY AJ. ED-ből képzett Név, ESÉLYT ADJ!
Vagy eD oLY eSéLyT ADJ!

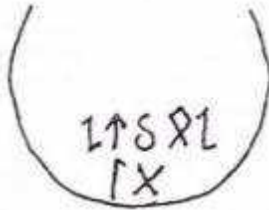
8.Kép Kenkoli orsógomb. (RM II,275).

Értelmes ha körben olvassuk: **ENeM HAL**. Enyém (a) HAL vagyis a HAL néphez tartozom.

HAL E

M	N
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	16
17	17
18	18
19	19
20	20
21	21
22	22
23	23
24	24
25	25
26	26
27	27
28	28
29	29
30	30
31	31
32	32
33	33
34	34
35	35
36	36
37	37
38	38
39	39
40	40
41	41
42	42
43	43
44	44
45	45
46	46
47	47
48	48
49	49
50	50
51	51
52	52
53	53
54	54
55	55
56	56
57	57
58	58
59	59
60	60
61	61
62	62
63	63
64	64
65	65
66	66
67	67
68	68
69	69
70	70
71	71
72	72
73	73
74	74
75	75
76	76
77	77
78	78
79	79
80	80
81	81
82	82
83	83
84	84
85	85
86	86
87	87
88	88
89	89
90	90
91	91
92	92
93	93
94	94
95	95
96	96
97	97
98	98
99	99
100	100

Avagy a hal kettős jelentését is figyelembe véve: ENEM HALÁL. Ez egy temetőben volt.

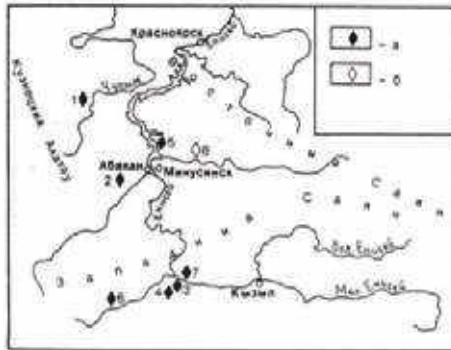

9.Kép.**Kenkoli temető** tökedényen. (RM II, 276.)

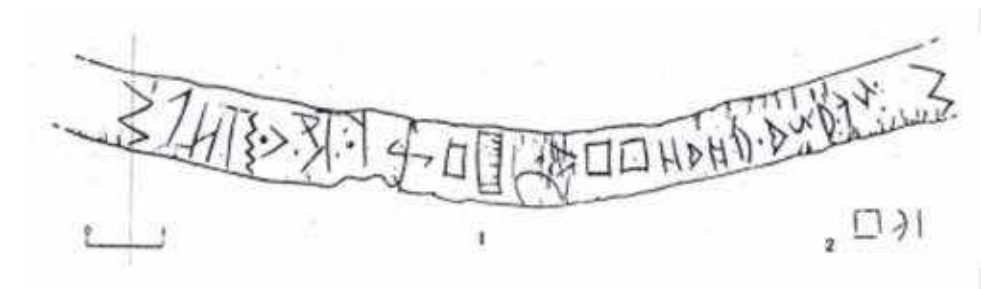
Vég K Holt hal, S szerű jel, nincs, C vég K, B J. Értelme: K Halott.
Horog (jelmép) eCeK BeJ. Vagyis **K(halott, „Horogra akadt”) eCeK BeJ.**

CSIK ÍRÁSOK, FELIRATOK:

A csíkokról szóló feliratokat bemutattuk. (M.Gy.:*Hétfolyó,hétszallag*, 2022,267-310. Egy alternatív megoldás Tisza András, jelezve :Tisza, 2021.

10.kép. A Csiki feliratok helye, a dél Jenyiszej mentén. M.Gy. Hétfolyó,100 kép
MINUSZINSZK, orsófelirat RM II, 276 Vékony,1987,29;Göbl/Róna-Tas, 1995,47. Vékonyt nem is említi.

11.Kép. Orsófelirat, a forgató gombon , s annak tetején. Hét folyó, hétcshellag,2020, 292; Hétfolyó, 2022, 292)

Ez Csik-ként olvasható:

eRReD eNYeReDeM NyeCSeDeM GeReReDeM eZeR SZÁLKA SZeDNYeD
EZ ÍR JAM.(*Hét folyó, hétcshellag,2020, 294.*)

A tetején:SZeR.

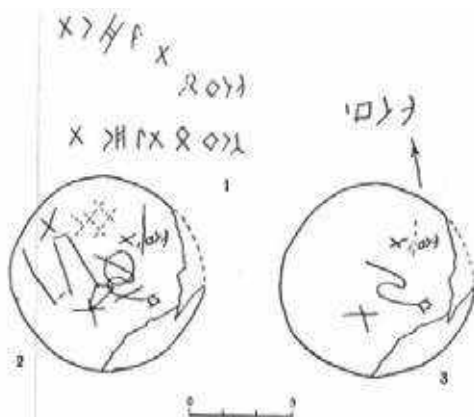
Ha a hosszú feliratból kivesszük a GeReReDeM felesleges e betűjét, hogy szimmetrikus legyen az eRReD-del(vö: GeRReD), majd a sorokat versként tördeljük, íme mit kapunk:

eRReD eNYeReDeM	6
NyeCSeDeM GeReReDeM	6
eZeR SZÁLKA SZeDNYeD	6
EZ ÍR JAM „	3

Ez bizony egy 6 szótagos munkadal, három egész sor s egy félsor. S már itt 6 szótagosan, úgy, ahogy ebből a Hun-székely hagyomány keletkezik.

A Szer nyilván arra utal, hogy ez egy Szer-szám, egy ősi eszköz. Orsó súly.

Van hasonló TuVA JE 146-147, jelzi Vasziljev, s azt , hogy ezek ugyanilyen nem türk szövegek, de nincsenek a gyűjteményében, mely a 145-ös számmal zárul az 1983-as Vasziljev kiadásban, ami a tulajdonom (RM II,276.)

12. kép- Halfőző edény fedele és feneké *Hétfolyó*,111b kép

A Halfőző edény fedelén sok karcolás közt IO-6 FDK Függőleges „Hal”. Értelme FeDeK „holt halat”.= Hal Főzőedény fedője. A következő szó első jele nagyon kopott s ezért lehet A vagy SZ is. Tehát B SZ(A?)CS D B. Vagyis Be SZeCSD eB. Avagy az A-s változatban Be ACSaD eB.

Ez valami mágikus elhárító ráolvasásnak hangzik , a Halál „acsarkodó kutyája” elűzése?(M.Gy. : *Hétfolyó*, 2022, 294)

13. kép. ALTAJ, Kőharcos sír, felirat egy csészén amelyet áldozatra használtak.i.sz. 100 Harmatta 1997, 3 kép. RM II,282 1092.kép.

Harmatta türk olvasata, ES Ar légy illatos. RM,II, 282; Saját: SZ G NY Z K „Horog” L? . SZeGeNY eZeK „horog”-eL. Változat:SZeGeNy ZeK (?) eL , avagy SZeGeNY ZeKeL= **Szegény Székel** (írással) **horog** (jelkép).=”Horogra akadt?” Ezért sajnálatra méltó?

A HUNOK NYELVE:

Ázsiai hunok: hiung-nuk

A hagyományos kutatási irány a hunok nyelvét egy kiszemelt nép nyelvén kívánta magyarázni. Volt az indogermán kor, amikor a hunból német hun szöveget gyártottak a főként német tudósok. Aztán a türk gyökökből kiindulva a turkológusok. Aztán a szogdból, a szogdia kutatók. Aztán az oszmán törökből, a fiatal törökök. Ma ez a legdivatosabb.

20 kínai közszo a ránk maradt hiung nu szövegekben. Cs'eng li=Ég, menny. Mongol/török tengri a legjobb hasonlítás. (Ligeti in *AéH*, 1940,47.; Ucsiraltu, *Hun nyelv*, 16, 10.lábjegyzet)

A kínai szövegekbe szorult hun szavak száma a százat meghaladja ugyan, de a baj az, hogy az egyes kínai dinasztiák alatt a kínai írásjel értelme megmaradt ugyan, de a jelek ejtéséről gyakran fogalmunk sincs. Még több baj okozója ha az írnok az adott fogalomra már nem a maga kora jelét, hanem egy hagyományos jelet használ, s akkor két három csúsztatás után bár a tartalom rekonstruálható lesz, magát az ejtést szinte lehetetlen megnyugtatóan rekonstruálni. Ez a kínai nyelv természetéből következik (Ucsiraltu, *Hun nyelv*, 2008, 16)

A jenyiszeji osztják nyelvrokonságra egy kínai szövegben felbukkanó **so-to**=csizma kifejezés irányította a kutatást. A szövegekkel bíbelődő nyelvészeknek rögtön feltűnt, hogy ez nyelvtörténetileg az ókínai *sâk-d'âk alakját idézi, amelyik előkerült sâgdi,sâgdi alakban a jenyiszeji osztjákban is (Harmatta, 1986, *Előszó az AéH*=Attila és Hunjai, 1940 reprintjéhez, XIV.)

Mindez megerősíti a jenyiszeji osztjakkal, azaz a ketek-vel való mitológiai kapcsolatot, ahol a Hun népekkel való „rokonságot” említettük már. A csizma azonban nem csak a jenyiszeji osztjákban, hanem az iráni középpersa **saxtak**-ban is hasonló formát vesz fel. Így került sor egy újabb hasonlítás sorra, amelyben a Kelet iráni saka típusú nyelven, 17 sanyjú neve került értelmezésre. (Harmatta, 1986, *Előszó az AéH*=Attila és Hunjai, 1940 reprintjéhez, XIV.) Ezek meglepően konvergensek. Pl.Tou-man, archaikus

kínai egybevág a kelet-iráni *td'u-mwan=erős és a baktriai tumano=erős, vagy: Mao-tun, archaikus kínai*mbôg/mbak-twan=szerencse; Baytvar (óiráni),*Bayta-vara = sors védenca. stb.

Ezek nem meglepőek, hanem azt tükrözik, hogy a hun uralkodói nevek és ókínai tükrözésük értelmes fordítás volt. S azt is, hogy e névadások valamilyen saka típusú nyelvet takarnak Harmatta szerint. A kérdés csak az, hogy ez a nyelv a hunok egészének a nyelve volt, avagy az udvari nyelv? A vezérek nyelve? Hiszen visszatérve az egyetlen közsóra a csizma jelentésű ***sâk-d'âk** lehetne „**láb-zsák**” is, **vagy valami hasonló. Egy valós megfejtési rendszer mögött értelmes köznyelvi szövegek vannak, s nem csak katonai vagy adminisztratív rangok és nevek. E szakszavakból kiindulva a külső eredetű szervezést is lehetővé tevő rendszerek nem meggyőzők az alapnyelv jó meghatározása kérdésében.**

A kínai szövegekben található népelnevezések tekintetében jó megfigyelés Salát Gergely észrevétele, aki leírja, hogy a barbár népeket az égtájakkal nevezik meg a korai Zhou korban: A déliek a MAN-ok, a keletiek a YI-k, az északiak a DI-k, a nyugatiak a RONG-ok. A Han kori szövegekben ezek immár retorikai funkciójukat, s inkább a barbárok szállásterülete irányát jelzik. A hunokkal, avagy a hiung-nu -kkal gyakran szerepelnek a Rongok és Di-k, mint egyfajta hunok. A Hunok HU- formában a kínai birodalomtól északra fekvő fegyveres nomádok népét, földjét, államát jelzik. (Salát G.,in ÁHKF, I, 2007, 25)

A nép elnevezések mellett csak a katonai rangok jelentenek még fogószót. A Jin dinasztia történetében bukkanhatunk a következő mondatokra. „A hun csingi a kereyita törzsből való és 3 tüment és 5 ezer embert vezet, Rong Yi Yun-nál szálltak meg.” *A Vándorlások és megállók* (2023) könyvünk előszavában a katonai egységeknél már tisztáztuk, hogy egy tümen= 10 000 harcos. Akkor e mondat értelme, hogy a „csingi” rang 15 000 harcost jelentett a kínai seregben, s e hadjáratban a Nyugati=Rong Yi Yun településen szálltak meg. A kereit törzsről kiderül, hogy egyike a 19 nagy hun törzseknek, amelyek a Szong dinasztia idején nagy kánságot alapítottak. (Ucsiraltu, 2013, 344)

Sajnos még a kínai szövegek is roppant hiányosak úgy a könyvégetések miatt, mind a szövegőrző falapok repedései miatt, így szüntelenül találkozunk olyan megjegyzésekkel, hogy ezeket egy 80 éves öreg tudós mondta csak el fejből, avagy ezt a szöveget egy tudós háza falában találták meg.(SMT I-V). Vagyis a történelmi emlékezet nagyon hézagos, de ha odafigyelünk,

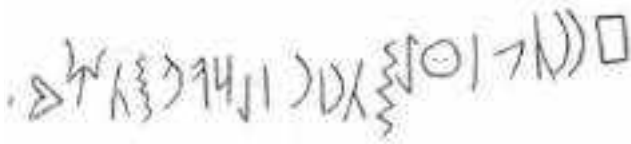
van remény a megismerésre.

SZIKiLeK=SZÉKELYEK?

A Jenyiszej mentén levő Csikekkel kapcsolatban feltűnt kétszer is a SZÉKeL név.

Altájban SZeGeNY ZeKeL= **Szegény Székely** (írással) **horog** (jelkép), eltávozott, horogra akadt). Ez egy tipikus sírfelirat.(vö. Fentebb, 13,kép)

A másik a Jenyiszej menti Csingénél

14.Kép. Rovások Csinge, sziklafalon IO-14 (Hét folyó,298; 119.kép)

eReN US SZeLYK ZuLYaN **SZeKeL** FŐ ZUNT eND

(Víz) éren Ős SZELYK zuhan. **SZÉKeL** Fő Szunyt el.

E két adatot egészíti ki a székely név két másik említése más nyelvű szövegekben.

565 táján egy türknek nevezett fejedelem viselte a SZiKiL nevet.

(Németh, *Honfoglaló*, 1930,83; Györffy, *Keleti*, 82.)

720. Egy legyőzött nyugat szibériai népet említenek, IZGIL néven. Talán elírt SZIKIL? Orkhoni feliratok. (Moravcsik, *Bizantino Turcica* II, Berlin, 1958, 75; Györffy, *Keleti*, 81)

Időben a legkésőbbi említések az ujjur nyelvűek. Ezek a Su feliraton találhatók.

SU K 11(kelet 11 sor): „sereget vezettem. Tuuq Baš-sal a csíkek ellen egy bina-t küldtem ki. A szövetségesek földjére kisszámú embert (harcost) küldtem. „Engedelmesked-jetek!” mondtam.” (Ramstedt,JSFOu,XXX, 3:24-25.)

SU D 2: „ott levertem az(Uc-qarluq szövetséget). Aztán ismét megpihentem (táborba vonultam). Bina egységem a Csik népet terelve megérkezett(...) A Csik népnek egy tutuqot adtam.”(Ramstedt JSFOu.XXX:3: 26-27.) Fordította Berta Árpád.(*Keletkutatás*, 1992.ösz,22)

E szövegek további 3 csík említést jelentenek. Egyetlen új bennük, hogy amennyiben a bina fogalma az, amit Doerfer neki tulajdonít (előőrs), s Tekin fordítása helyes egy másik feliratban, úgy meg tudjuk, hogy ez 900 katonát jelent. Vagyis a csíkek **750** körül szám szerint nem lehettek már valami sokan, ha **900 katona** terelte az egész **maradvány népet**.

Ennyit tudunk ma **a Jenyiszej menti székelyekről 2024-ben.**
Mert feneketlen a múltnak kútja, de a kíváncsiságunk is az kell legyen.

Mandics György,
József Attila díjas költő, Herceg Ferenc díjas esszéíró,
Arany lovagkereszt díjas rováskutató

Dr. Mandics György - Tömörítvény

A HUN/MAGYAROK NYOMA A SZÁJHAGYOMÁNYBAN S A JENYISZEJ MENTI FELIRATOKBAN

A szerző immár 2014-től sejtette hogy a székely -magyarság gyökerei egészen a Jenyiszej mentéig nyúlnak, ugyanis a rovás hagyományban egyértelmű, hogy a kereszténység előtt a magyarok KÁM és KUS leszármazottainak tekintették magukat. Ez a képzet a kereszténység tradicionális formáinak felvételével ütközött a héber hagyományból származó KÁM és KUS eltérő jelentésekkel, s még inkább eltérő értékeléssel. Thuróczy (Turóczy) magyarok krónikájának régi bevezetőjében írja le a dilemmákat. (SARGY III, 2014, 169-170, 2015, 181-182; RKFR II, 2020, 348-352; *Hétfolyó, hétcshellag*, 2022, 355-357) Akkoriban a héber mitológia keresztény mitológia-ként kanonizálása korában a Nimród hagyomány beiktatása látszott a legjobb megoldásnak. Volt aki e mellett ragadt meg, van aki elutasította, mint a rovásírás művelőinek zöme. Akik a keresztény teológia precíz követésében hittek, azok végül felhagytak az ősi magyar KÁM, majd fia KUS rendszerrel, mivel ez az új értelmezéssel ellentézett. 2020-tól azonban kiderült, hogy a rovásírás nyújtja a szükséges fogódzót a KÁM /KUS leszármazás elfogadásához. KÁM az ős kő, avagy ősföld, amelyből fakad majd az Ősforrás, KUS az ősforrásviz, amely 7 folyót szül, melyik mindegyike újabb 7 vizet. Ha minden folyó egy nép, így KUS népei benépesítik az egész régiót, amelyek közül a KUSITA hunok és székely magyarok a legfontosabbak, a SZŰZ-ÁG. Ezek leírása tükröződik az utódnépek kultuszában, költészetében, felirataiban. Ezeket mutatja be ez a tanulmány.

Dr. Mandics György:

A HUN/MAGYAROK NYOMA A SZÁJHAGYOMÁNYBAN S A JENYISZEJ MENTI FELIRATOKBAN

A HUNOK A JENYISZEJ MENTÉN A MÍTOSZOKBAN

A legősibb hagyományt nem őrizték meg kínai krónikás adatok, csak a mitológia. A KET nevű nép az egyik legkutatottabb a jenyiszeji nyelvcsalád tagjai közül, amelybe a Ket -teken kívül egykor a szimek (jugok), kotok, arinok, asszánok, pumppokol -ok tartoztak, ma ezek közül már csak a Ket kutatható, mivel a Ket -tek más, türk népek nyomása alatt egyre északabbra mentek a Jenyiszej mentén, de egyedül ők maradtak fenn a Sarkkör határán. Mivel itt erős elszigeteltségben éltek, a XX. század folyamán az etnográfusok sorozatos gyűjtésekkel szinte teljes folklorukat leírták. A régi nevük „Jenyiszeji Osztýák”. 1914-ig így leljük meg őket. Az 1939-as évtől Ket -ként írnak róluk. Ők egy olyan nép, amely a **Csik nép helyére jött**, amíg a türkök nem nyomták őket északabbra. A ket mitológiában van egy mítosz csoport amely a Kalbeszem (Kalmeszem), „erdei-banya’ küzdelmeit írja le HUN -nal. Hun a Ket mitológiában a Nap leánya. Hun azt akarja, hogy a víz alulról fölfelé folyjék, míg Kalbeszem a fönről le elvéhez ragaszkodott. Értelmetlen? Dehogy, Szibériában minden folyó Délről északnak folyt, ami a mitológiában lentről fel !)(Vö. Láng J.:A mitológia kezdetei. Gondolat , Budapest, 1979, 294-295,446=égtájak és a folyók folyásiránya) Hun azt akarja, hogy minden út lejtős legyen, hogy az emberek könnyebben vigyék a terhet. Hun azt akarta, hogy az emberek csak mutassanak rá a vadra, s az essen össze, míg Kalbeszem azt akarta, hogy az emberek kínlódjanak: csináljanak íjat, nyílvesszőt és vadásszanak. Kalbeszem elrabolja Hun kisfiát, hogy bajt okozzon, de amikor az felnő, megtudja, hogy ki is ő, ekkor megöli Kalbeszemet, s elégeti. De a hamujából az ember számára kártékony rovarok és szúnyogok lesznek! Van egy Ket mesesorozat, amelyben Hun is nő. Kalbeszem a fejébe néz, majd egy pálcát dug a fülébe és úgy megöli.

Hun fia, amikor meglátja ezt, HUN nagyanyját keresi fel, (a NAPOT?)s ez a tengerbe süllyeszti varázserővel a gonoszt.[ME II, 557-560, (ketek és mitológiájuk), 577 (Kalbeszem banya)] Jelezzük, hogy a gonosz banya a magyarból érthető a görbe-szem/kajla-szem analógiával!

Aki nem ismeri a rováshagyományt, annak a HUN név semmit sem jelent. Pedig, mint mondtuk, vannak Hun várak a Jenyiszej mentén. Igaz, régen üresek, már amikor a türkök kora eljött. De hogy ezek a HUN-ok azok a HUN-ok akik a magyar rováshagyományban szerepelnek, az igazolható, hiszen a magyar HUN-ok esetében is KÁM az ősapa, s felesége EMŰ a **nap sújtása leánya**. S az, hogy a HUN -okra az utódnépek így emlékeznek, az sem véletlen. EMŰ, a napsugár lány itt ugyanis mindig örömforrás. A környéken élő Jugok-nál (szimeknél) Kalbeszem ellenfele nem a HUN, hanem Firgin. Már Toporov jelezte egyik tanulmányában, hogy a Ketek esetében az iráni dualisztikus szemlélet, Zoroaszter jelenlétét érzékeli. AHURA MAZDA és AHIR-MAN bukik elő a semmiből. De ez nem a levegőben lóg, hiszen a mongoloknál ilyenek KORMUSZTA, s a Tuvában KURBUSZTU, véli. Ezt már Anucsin felismerte, s azt is jelezte, hogy e mitológiai rendszer dualizmusával élesen más, mint a ma (1900 körül!) őket körülvevő népek mitológiai rendszere. Ezért a szemiotikus kutatók kedvenc terepe lett e mitológia.

Összefoglaló Írások: Anucsin, V.I.: Ocserk samansztva u jenyiszejszkih osztyjakov. SZPN, 1914; Shimkin, D.D.:A sketch of the Ket or Yenisey Ostyak. Ethnos, 1939,IV, No.3-4; Toporov, V.Ny.:K voproszu ob odnom sztarom iranszkom kulturno-iztoricseszkom perezsivanyii u jenniszejszkih ketov i drugih narodov Szibirii i Centralnoj Azii, Moszkva, 1979; Valamint az 1962-es moszkvai, 1966-os , 1974-es és 1975 Tartui szemiotikai konferenciák anyagai.

A ket mitológia szerint a sámán a leggyakrabban a nőtény rénszarvast testesíti meg, ilyenkor fém szarvas agancsos sapkát vesz a fejére. A nőtényszarvas ket neve „kaduk’s”. Ennek védelmezője „bányrehip”, aki a föld fia s egy fátönből született. Bányrehip felesége a Főisten lánya s neve **Estehun**. (EST=a főisten neve, s HUN= leánya. Az ES=ég, az ESTE az ég szó képzett formája a Ket nyelvben !) Estehun összevesz a föld fiával, és **este** felrepül az égbe. Ma is ott van, mutatják, mint egyikét a 7 csillagnak a Göncölszekérben. Ő a Kaduka. És ábrája rajta van minden sámándobon jelezve, hogy a sámán dob az az eszköz, amivel ez a sámán repül az égbe.

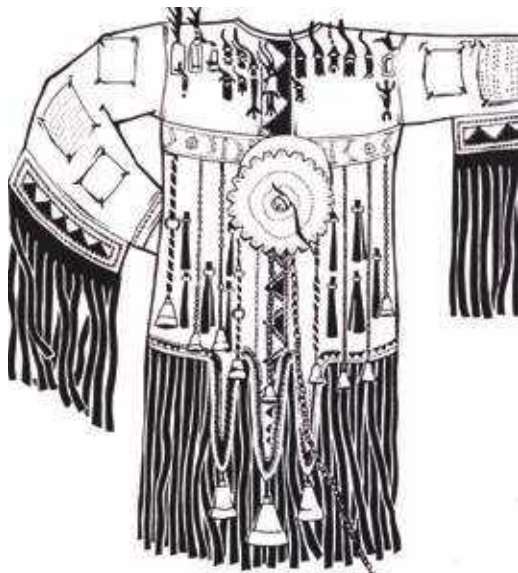
(Alekszenko,E.A.: Categories of the Ket Shamans. In: Diószegi/Hoppál: Shamanism in Siberia, Akadémiai, Bp., 1978,257-258.)

Kaduka neve fennmaradt a rováshagyományban: „(MeNNeK/HUTA/ KA-DUKA// SZVATOPLUK /TÓT/ HADÁRA „ (Számos ének, 99.sor) írta Ágoston hegedűs, az időmátrix szerint 1495-ben.(SARGY VIII, 2021-2022, 260) Anonymus 37 alapján, Kadocsa a megszokott átírás, s az esemény 894 (Lásd Vándorlások) Ezt meg honnan tudták, ha mindez kitaláció?

A Ket mitológia megőrizte a magyar Turul madárnak megfelelő ősmadár mitológiai nyomát is. E madarat, amit a ket -tek hol Dag-nak, hol Gah-nak is neveznek a ket -ek szerint olyan nagy madár, hogy képes betakarni a Napot, teljesen elsötétíteni. Amikor egy sámán a Dag, vagy Gah madarat akarja megtestesíteni, akkor köpenyére e madár vasból vagy rézből készült ábrázolását varratja fel, s ez kerül a sámán dobra is. Mindezek a sámán „repülését” készítik elő. A rovásírásban Donu táltos beszél a napot elsötétítő Turul madárról.(Ember életét jelképező ének, 11-12-sor) (M.Gy., *Balk ideológiája*, 2021, 8)

A sámán repülni tudása néha egy másik repülő lényhez a szitakötőhöz társul. Ehhez tartozik a **sámán szitakötő-farka**, amely Donner szerint a sámán köpenyre varrt zsinóron függő kis csengő. Hogy egy rovar figyelmezteti a többi lényt, hogy repülő közeleg, teljesen szokatlan gondolat, de elképzelhető székelő ötlet. Talán a holtak figyelmeztetője, hogy egy élő jár arra, kerüljék el. Amint a beteget, a fertőzött szokás. A szitakötők szereplése pedig ismét egy tuvai helyszínrajzi adat, hiszen itt van a szitakötők központja. Mint egy entomológiai tanulmányban olvastuk Tuvában elképesztő a szitakötőfélek formagazdagsága, hiszen minden kis tavacska, minden lápos terület újabb szitakötő formákkal lep meg. Ennek oka a nemzetközi orosz, angol, japán kutatók szerint az, hogy Tuva területe nem csupán geográfiai szempontból központ, hanem a föld alatt húzódó energetikai vonalak egyesülése szempontjából is. A rovarok érzik ezt s ide rajzanak, sereglenek, s ez elképesztő mutációkat eredményez.(Kosterin/Zaika, Odonata of Tuva, Int. Jour, Odonatology, 2010, 277- 328)Ezen érzékenységet, meg merjük kockáztatni, az ember is megérzi. Hiszen Hoppál Mihály, mikor 1995-ben megérkezett első tuvai expedíciójára úgy érezte, hogy az itteni földnek „lenne valamiféle kisugárzása, ami egészen átjár és megnyugtat. (...) Az egész olyan, mint a szülőföldre való visszatérés érzése. (...) Különösen hosszú távollét után volt alkalmam ezt az érzést megtapasztalni, amikor végre honi talaj volt a talpam alatt.. De »idegenben« azelőtt sohasem éreztem ilyet. Csak Tuvában”(Hoppál, *Tuva*, 2022, 10). Lehet nem csak a szitakötők érzik az otthon energiáit, csodáját?

Donner, K. Ethnological Notes about the Yenisey ostyak in the Turuhansk Region. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne, Nr. 66, 1933, 81(a Dag, vagy Gah madár), 81(a szitakötő farok).

1. Kép. A sámánok szitakötő farka. Hoppál, Sámánok, 130. A kép Nganaszán sámán köpeny hátoldala 12 csengővel. Középen a szitakötő farok- csengők

Ezek a két mitológiai adatok nem a magyarok finnugor rokonságát igazolják, hanem azt, hogy az itt élő magyarok, pontosan a **csík törzsek**, nyelve, kultúrája, hiedelmei egyes elemei megragadtak az egykor közelükben lakó népek, mint az ugor ketek mítoszaiban, mint értelmezhetetlen zárványok, amelyek csak a magyar gondolkodás rendjében értelmesek, magyarázhatók!

Az itt folyó nyelvészeti areális kutatások immár a magyar csíkok helyére beköltözött kirgizek történetét is csak a hun kor utórezgéseként érzékelik, főként a türk feliratok alapján. Az az előtti csíkok eltűntek a hunokkal együtt a múlt feledésében (V.P. Djakonova: Juzsnie tuvinci kak isztoriko-kulturniji etno-lingviszticeszkij areal Tuvinszkoi ASZSZR. Narodi, Arealno iszl., 1978, 55)

Más népek, aki az egykori csík és a hun népek helyén élnek ma Tuvában bizony semmi lényegest nem őriztek meg néhány helynevet kivéve. A Tuvai népmesegyűjteményben például a Kara-hem (A Fekete-Kám folyónév

kivételével, (*Szamárfülü kán*, 18, 19, 21, stb.) a mesék hőseinek viselkedésében nem tükröződik az egykor itt lakó székelység szellemisége, hanem ez az altáji, türk világlátáshoz közeli. Ugyanez tapasztalható a verseknél is, ahol a Kámcsik folyó mentén hatsoros énekeket mondanak ma is, ám a tartalom nem székelyes hanem türk. (*Tuwinische Lieder*, 9, ének, 144. old jegyzet). Ugyanez a helyzet a ruházat legtöbb elemével. A tuvai sámánok öltözkéiben ellenben Djakonova a csengők 6-os csoportjait tapasztalja a sámánöltözékek hátán. Épp úgy, ahogy a 6-törzs, meg a 6 szótagos vers is itt szület, ki tudja milyen okból? (Díószegi/Hoppál, *Shamanism in Siberia*, 329. felső ábra)

Végül az osztjakok másik csoportja az Irtis menti osztjakok, magukat medvéktől származtatják, s minden a vadászat és a feleségkeresés körül forog. Ez **finn-ugor hagyomány**. Egyetlen kirívó mozzanat a **rovásírás**. Ez még **nem igazi írás, hanem nevek szimbolikus rovással rögzítése**, a hadra kényszerítés eszköze. Amikor egyik vezérnek támogatókra van szüksége sorra járja a településeket, s vagy az apát, vagy a fiát **felrója a botjára** a család tamgajelével. A két testvér háromszáz főnyi „hadsereget ró össze” ilyen módon (*Hadmenet, nászmenet*, 9.) Itt nincs is más írásszerű hagyaték. Nem ők a közvetlen rokonok. De megérintette őket egy közeli kulturális hatás: a botokra rótt jelek ereje. Úgy ahogyan azt a hun-székely rovásoknál látták.

VÁNDORLÓ SZÉKELY-HUNOK A HELYNEVEKBEN

Tuvában található a határon a Turán helynév. Az elvándorolt törzsek az Ob mellé juthattak innen. Ott van egy Altáj helynév, s mellette a Tura folyó. (Boda, 2008, 72)

Chorezm környékén kilenc fejedelemség volt, amit a kínaiak Csao-wu-nak neveztek, név amelyben Tomaschek a Szijávus =Csaba dinasztia nevét ismeri fel (Tolsztov, Chorezm, 211)

Erdélyben található a Székely hagyományban egy furcsa helynév: Vacsárk, ahol az első templomot építik fel a Csiki Krónika szerint (Székely Krónika 9 vers). Ez furcsa módon összecseng a heftalita hunok Vacsán, majd Varacsa nevű vezetői várával, V. század. (Tolsztov, Chorezm, 220, 221)

Még furcsább a badachani terület neve mely óhatatlanul Badacsonyra emlékeztet (Tolsztov, Chorezm, 209, 218) Hiszen a legfontosabb szertartás egy másik versben a szőlő venyigék ültetése.

A Halósök a sámánizmustól a kereszténységig

A karagaszkok a pot-palik nevű halfajtát tekintették az ősöknek, ezért e halat nem ették, a halat tisztelték. A szojotok, a minuszinszki tatárok és a karagaszkok asszonyai nem ették a csukát mert az egy ős. Az egyik **kun** törzs neve is csuka volt. (Györffy, *Keleti*, 1990, 258.) A hal ősök tisztelete látszik azokon a hal-fafaragásokon, amelyek a Tunguzka mentén a sámánokat jelképezik, akik egyé váltak már a nép őseivel. Ezt az áldozati tűz fölé tartották, hogy megfüstölődjenek, ha valaki égi támogatásért fordult valamik hal-őshöz. (M.Gy.: *Balk ideológiája*, 2020, 229)

2.kép. A Sámán, hal. Diószegi/Hoppál,1978, 456.old; M.Gy.Balk,2020,229

Innen természetesen egyenes út vezet a hal jelképhez, meg a keresztény hal szimbolikához. Jézus, avagy görögül I(eszus) Kh(risztosz) Th(eú) Sz(ótér) azaz a kezdőbetűket kiemelve lkhThüSZ. (Augustinus (*De civitate Dei*, lib. XVIII (col.808) egy Szibilla szövegben Szibüllina oracula VIII.könyv, 723 skk sorok kezdőszavai első betűi az összeolvasandók)

A magyarok ősi halászati kultúráját emeli ki Deér, aki ezt véli a finn-ugor életmód örökségének. (Deér,1938, 44).

Már csak a teljesség kedvéért a hal ősök kultikus tisztelete önmagában nem egyedülálló, hiszen a Duna szorosaiban, pl. a Kazán szorosban létrejött halász kultúra és település a Dunai vízierőmű építkezés kapcsán végzett mentő ásatások kapcsán világhírű lett. A Lepenski Vir lelőhely a hal isten szobrok mellett jeleket is rögzített +, x, v.(M.Gy.: RM, I, 171, 173)

Emlékeztetünk, hogy a Jenyiszej menti írásrendszer kulcsát adó Karbani jelsor is másik, ezúttal szibériai vízierőmű építkezése kapcsán került rögzítésre. Vagyis az ember erőszakos beavatkozása a természeti rendbe, mint a vízierőmű építkezés, a maga farvizén nagyon sok hasznos dolgot is eredményezhet, ha e „mellékes” ásatásokat és kutatásokat komolyan veszik.

KÁM NEVE, az ÓSAPA és az ÓS-JENYISZEJ

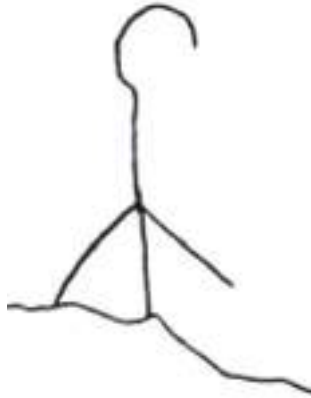
Már a Hétfolyó, hétcsillag kötetben elemeztük a Kám folyó nevét, helyét gyakoriságát (M.Gy.: *Hétfolyó*, 2020, 48-57). Ott láthattuk, hogy a fennmaradt nevek két alapvetően párhuzamos sorozatot alkotnak: egy afrikait, amelyet a héber hagyomány vett át, s szórt szét a világban a Bibliával, s egy közép-ázsiai amely a Jenyiszej mentén keletkezett s a sámánizmus szórt szét a régióban. Itt kell figyelmeztetnünk az olvasót arra, hogy a közép-ázsiai KÁM nem maradt meg mindenütt a régióban, mivel az Iszlám megjelenésével a KÁM fogalmát sok helyen átvette a „baksi”(bakszi), „porhan”(Parihon), „folbin”(palmin), illetve a szertartásokban a segítő démonok a „perik” és a „csiltanok”, illetve az ártó démonok közül az „albasztik” és a „deva’-k kerülnek előtérbe, az ősi ,és sokszínű helyi hagyományok helyett. A fentiek iráni hatásról árulkodnak, amit tetéznék a muzulmán próféták és szentek nevei.(ME II, 491) Ezek azonban kései fejlemények, nem érintik a magyar ittlét korát.

A HUN-SZÉKELY ROVÁSÍRÁS:

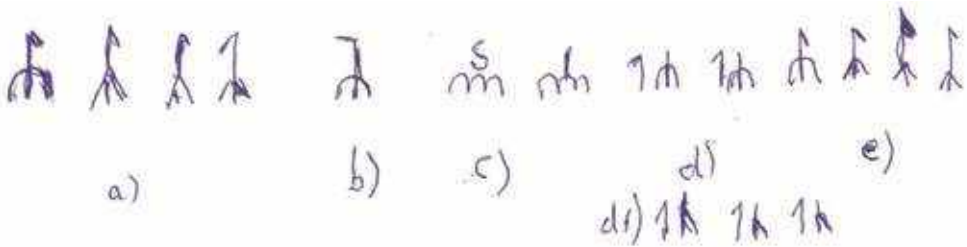
ÍRÁSJELEK-TAMGÁK:

A Gol-Mod 2 temető, Mongólia, 3.számú kísérő sír, birkacsontok, tamga-jelekkel. A jelek azonosak azokkal amelyeket 800 évvel később a Mongolok használnak, Dzsingisz kán birodalmában.(Erdenbataar: 2015,228; Erdélyi/Benkő: 2017, 35 és 4.ábra)

A csik tamgák közül kettő tett szert nagy hírnévre fontossága révén. Az első a nép nevet jelező csik tamga. Ezt már Kizlaszov észrevette és jelezte.

3.kép A Csik tamga, Kizlaszov nyomán.
M.Gy.az E2, E 51 és az E 109-es feliratok alatt így látható ez a jel.

3bis. Kép. A csik-tamga előfordulásai : Ačičtaši pálca jelei(a) Tozbulak(b), Chorezm (c),
Moldvabánya (d) Békés Pová(e)

A Chorezmi változatban a három láb három dombbá alakul, s felette egy S forma horog. Ezt a jelet melyet a IV-V. Században itt Szíjávus tamgának neveznek (Tolsztov, Ősi Chorezm, 166) a Csik hagyományhoz kell kötnünk, hiszen Sántha Attila kimutatta, hogy Szíjávus párhuzama a székelly hagyományban a Csaba mítosz.

A Moldvabányai feliratban a jel különlegessége, hogy kétszer is két darabból áll. Egy stilizált horogból vagy kampóból s egy háromlábú tárgyból felfele nyúló karral. Ugyanebben a feliratban a „horog” mellett egy fél „háromláb” is háromszor.(RM II,586, 1595.kép) Ez a sorozat szinte kijelöli a magyarok vándorlását, s ezen a székelly-magyar-avar-hun rovásírás hatásterületét. A második ilyen jel a hallal kapcsolatos. Említettük a hal és a halászat szimbolikájának jelentőségét. S azt is, hogy a Jenyiszej menti magyar rovásírásban van egy furcsaság: ugyanazon jel két lényegesen eltérő formában szerepeltetése. Ez egy